

Kültür Kopuklukları ve Gelişim

Ceviren TAHSİN YÜCEL

I. ETNOGRAFI VE TARİH ÖNÜNDE KÜLTÜR KOPUKLUKLARI

Batı bilinci, kültürler arasındaki kopukluk sorunuyla XVI. yüzyılda, beklenmedik ve acı-lı bir biçimde, Yeni Dünya'nın bulunması üzere karşı karşıya gelir. Ama bu çağda oldukça basit bir seçeneğe indirgenir sorun: ya Amerika yerlileri insandır ve kendi gönülleriyle de olsa, zorla da olsa Hıristiyan uygarlığıyla bütünleşmeleri gerekir, ya insanlıkları tartışılacak bir şeydir ve hayvanlar arasında yer alıyorlar demektir. Sorunun gerçekten tarihî ve sosyolojik bir biçimde belirlenmesi için XVIII. yüzyılı beklemek gerekir. Bununla birlikte, belirtmek gerekir ki, önerilen çözüm ne olursa olsun, öncüllerde, yani bugün ilkel diyeceğimiz toplumlarla Batı uygarlığının karşılaştırılabileceği konusunda bütün yazarlar birleşir. İster Condorcet'nin sandığı gibi birinciler ilerleme ve yükselmeye yönelik bir evrimin çıkış noktasında yer alsın, ister Diderot'nun zaman zaman esinlediği gibi bir zirve oluşturdıkları, insanlığın bu zirveden sonra sürekli bir inişten başka bir şey görmediği düşünül-sün, isterse Rousseau'nun daha çağdaş ve daha ayrımlı düşüncesi uyarınca tümüyle teorik bir kavrama dayanan bir doğa durumu ile günümüzde doğa ve insan dengesinin en yüksek derecesini örneklendiren ilkel halklar arasında bir ayırım yapmak gereksin, bu görüşlerin hiçbiri kültür kopukluklarının dayanışimli bir gelişmenin açık belirtisi ve kalıntıları olarak süregeldiklerini tartışma konusu yapmaz.

İnsanlığın kimi zaman bir ilerleme, kimi zaman bir gerileme, kimi zaman da ikisinin bulanık bir karışımı olarak düşünülen gelişmesini tüm-cül bir açıdan ele almanın sakatlığını özellikle Auguste Comte ortaya atar. **Cours de philosophie positive**'inin 52. dersinde, toplumsal ve kültürel gelişim konusunda tüm-cül bir teorisinin tehlikelerini belirtir. Gelişimi Batı

uygarlığının özgül bir niteliği olarak incelemek gerekir ona göre, daha sonra elde edilen sonuçlar farklı toplumların dışardan dönüştürülmesine uydurulabilir. Özel evrimlerin bu özgül-lüğünü Marksizm de doğrular: «Ateş Toprak-larının ekonomisi ile İngiltere'nin ekonomisi-ni aynı yasalara bağlamak isteyenler beylik görüşlerin en bayağısını ortaya koymuş olurlar» (Engels, **Anti-Dühring**). Bu noktada pozitifizmle aynı görüşü paylaşan Marksizm, gelişimi Batı uygarlığının içkin bir özelliği olarak görür: «Eski ilkel toplumlar, dış dünya ile alış-verişleri, aralarında çökmelerine yol açacak servet farkları yaratıncaya değin, varlıklarını binlerce yıl sürdürebilmişlerdir» (Engels, **Anti - Dühring**).

Ama Marksist düşünce, burada ele aldığımız sorun bakımından çok önemli iki görüş getirir. İlk olarak, birtakım buluşlarda eski ilkel uygarlıkların payını belirtir. Bu buluşlar olmadan, Batı gelişimini tasarlamak bile düşünülemez ve Batı'nın gelişimi, XIX. yüzyılda ele alı-nabildiği biçimiyle, bu buluşlar yanında çok önemsiz kalır: «En eski antik çağın... çıkış noktası hayvansal evrenden kurtulma, içeriği ise geleceğin birleşmiş insanların hiçbir zaman karşılaşmayacakları türden zorlukların yenilmesidir» (Engels, **Anti - Dühring**). İkinci olarak ve özellikle, Marx sanayileşme ve gelişimi ele alma açısını değiştirir. Ona göre, edilegenlik içinde kalmış uygarlıklara dışardan getirilmesi gereken, bağımsız bir olgu değildir sanayileşme. Tam tersine, «ilkel» denilen toplumların koşulunun, daha doğrusu bunlarla Batı arasındaki tarihî bağıntının bir işlevi, dolaylı bir sonucudur.

Marksizmin temel sorunu, emeğin neden ve nasıl bir artık-değer ürettiğini bilmektir. Marx'ın bu soruya getirdiği cevabın, etnografik bir nitelik taşıdığı çoğu kez gözden kaçmıştır. İlkel insanlık kalabalık değildi, yalnızca

doğal koşulların emeğinin karşılığını bol bol almasını sağladığı yerlere yerleşebilirdi. Öte yandan, artık-değer ile emek arasında her zaman birincisi ikincisine eklenecek biçimde bir bağıntı kurmak —etnografların bu deyimle verdikleri anlamda— kültürün içkin bir özelliğidir. Biri mantıkî, biri tarihî olan bu iki nedenle, başlangıçta her emeğin zorunlu olarak bir artık-değer ürettiği ileri sürülebilir. İnsanın insanı sömürmesi daha sonra gelir, ve tarihte somut olarak sömürgecinin sömürgeliyi sömürmesi, başka bir deyişle, ilkelin kendiliğinden elinde bulundurduğunu gördüğümüz artık-değer fazlasına sömürgecinin el koymasıyla belirir: «Bu adalılardan birinin bütün ihtiyaçlarını karşılaması için haftada on iki saat çalışması gerektiğini varsayalım; doğanın kendisine sağladığı ilk ayrıcalığın bol bol boş zaman olduğu görülür. Bunu kendisi için üretim amacıyla kullanması için bir sürü tarihî olgunun bir araya gelmesi gerekir; bunu başkası için fazla emeğe harcaması içinse, güç kullanılarak buna zorlanması» (Marx, **Kapital**, II).

Bundan çıkan ilk sonuç, tarih ve mantık açısından sömürgeleştirmenin kapitalizmden önce geldiği, ikinci sonuç ise kapitalist düzenin Batılı halklara Batı'nın daha önce yerli halklara davrandığı gibi davranmak olduğudur. Demek ki, Marx'a göre, kapitalist ile emekçi arasındaki bağıntı, sömürgeci ile sömürgeli arasındaki bağıntının bir özel durumundan başka bir şey değil. Bu tez **Kapital**'de (birinci kitap, c. III, bölüm 31) açıklıkla öne sürülür: kapitalist düzenin kaynakları Amerika'nın altın ve gümüş bölgelerinin bulunmasına, sonra yerlilerin köleleştirilmesine, sonra Endonezya'nın yağma edilmesine, son olarak da Afrika'nın «kara derili avı için ticarî bir av alanına dönüştürülmesi»ne uzanır. «İşte doğuş döneminde kapitalist çağı belirleyen, arı duygularla dolu ilk birikim yöntemleri». Hemen sonra, ticarî savaş başlar. «Avrupalı gündelikçilerin gizli köleliğine Yeni Dünya'nın açığa çıkarılması»ne uzanır. «İşte doğuş döneminde kapitalist çağı belirleyen, arı duygularla dolu ilk birikim yöntemleri». Hemen sonra, ticarî savaş başlar. «Avrupalı gündelikçilerin gizli köleliğine Yeni Dünya'nın açığa çıkarılması»ne uzanır. «İşte doğuş döneminde kapitalist çağı belirleyen, arı duygularla dolu ilk birikim yöntemleri».

Marksist görüşleri benimsesek de, benimsesek de, bu düşünceler önemlidir, çünkü gelişim sorununun çağdaş düşünürlerce fazla önemsenmeyen iki yönüne çekerler dikkatimizi.

Birinci olarak, bugün «az gelişmiş» dediğimiz toplumlar, kendi kusurları yüzünden

düşmemişlerdir bu duruma, onların Batı'nın gelişimi dışında olduklarını, ya da ona ilgisiz kaldıklarını düşünmek yanlış olur. Gerçekte, bu toplumlar, XVI. ve XIX. yüzyıllar arasında, dolaylı, dolaysız yıkımlarıyla, Batı dünyasının gelişmesine imkân sağlamışlardır. Batı ile aralarında bir bütünleyicilik bağıntısı vardır. Gelişim ve doymak bilmez istekleri onları öyle bir duruma getirmiştir ki, ancak şimdi farkına varıyor onların. Öyleyse her biri kendi başına gelişmiş iki süreç arasında bir ilişki başlangıcı değil sözkonusu olan. Az gelişmiş denilen toplumlarla makina uygarlığı arasındaki yabancılaşma bağıntısı, bu makina uygarlığının onlarda kendi yaptıklarının sonucunu, daha açıkçası, kendi gerçeğini yerleştirebilmek için onların içinde yaptığı yıkımların karşılığını bulmasında.

İkinci olarak, bu bağıntı soyut bir biçimde tasarlanamaz. Kaç yüzyıldır, şiddet, baskı ve toplu öldürmelerle, somut bir biçimde ortaya çıktığını görmezlikten gelmek olamaz. Gelişim sorunu bu açıdan da kuru bir teori yürütme konusu değil. Bu konuda yapılabilecek analiz ve önerilebilecek çözümler, sömürge durumunun «güç yüklemesi» diyebileceğimiz şeyi oluşturan dönüşsüz tarihî koşulları ve mânevî iklimi gözününe almalıdır ister istemez.

Öyleyse gelişim hiçbir zaman Malinowski'nin gördüğü gibi, yani «daha yüksek ve daha etkin bir kültürün daha basit ve daha edilgen bir kültür üzerinde patlamasının sonucu» (B. Malinowski, **The Dynamic of Culture Change**) olarak görülemez. «Basitlik» ve «edilgenlik» sözkonusu kültürlerin içkin özellikleri değil, gelişimin başlangıçta bunlar üzerinde yaptığı etkinin sonucudur: hoyratlık, çapulculuk ve şiddetin yarattığı bir durumdur. Bunlar olmasa, gelişimin tarihî koşulları bir araya gelmezdi (başka türlü olsaydı, ilişki bugün tasarlayamayacağımız kadar değişik olurdu). Gerçekten varolduğu biricik zamana, yani 1492 yılına, Yeni Dünya'nın bulunuşundan önceye bağlamaya yanaşmadığımız sürece, «değişimin sıfır noktası» (L. Mair) yoktur, olamaz da. Önce Yeni Dünya'nın, sonra daha başkalarının yerle bir edilmesi, Batı yararına gelişimin koşullarını bir araya getirip gerçekleşmesini sağlayacak, bu gelişim çok daha sonra, önceleri yağmaya uğramış toplumları dışardan zorla-

arak onların yıkıntıları üzerinde doğup gelişmek isteyecekti.

Büyük tarih düzleminde doğru olan küçük tarih düzleminde de doğrudur. Batı uygarlığı, az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesi sorunlarına el atarken, önce varolmak için giriştiği yıkımların bozulmuş ve sanki yüzyıllarca dondurulmuş görüntüsüyle karşılaşılıyor buralarda. Ve daha küçük bir boyutta olmakla birlikte gene aynı biçimde, makina uygarlığı ile kendisine tümüyle yabancı kalmış olan bu topluluklar arasında kurulmaya başlanan ilişkinin soyutun içinde geliştiğini sanmak da yanlış olur. Gerçekte, bu açık ilişki ortaya çıkmadan önce, öncül etkileri uzun yıllardan beri, kimi zaman uzaktan uzağa bir ikinci yıkım, kimi zaman da gene bir yıkım niteliğinde olan bir özenme biçiminde belli etmişlerdi kendilerini.

Beyaz adamın bunlara karşı bir başıboşluk geliştirmemiş olan topluluklara soktuğu hastalıkların yıkımlarından çok söz edildi. Bu nedenle, XVI. yüzyılda başlayan ve acı sonuçları bugün bile saptanabilen hastalıkların koca toplumların kökünü kazıdığını ansıtmak gereksiz. Kuzey Amerika ovalarına at nasıl Batı uygarlığından çok daha çabuk yayılarak yerli ekinleri ondan önce alt-üst etmişse, hastalık tohumları da şaşırtıcı bir hızla yayılmıştır: gezegenin hâlâ bozulmamış toplumlar bulunduğu düşünülebilecek en uzak köşelerinde bile, gerçek ilişkilerin başlamasından yıllarca önce hastalıkların kötü etkileri baş göstermiştir.

Aynı şeyi ana madde ve teknikler için de söyleyebiliriz. Alfred Métraux, «Balta devrimi» adlı bir yazıda (**Diogenes**, sayı 25, 1959), demir baltalar kullanılmaya başlanmasının bir yandan teknik ve ekonomik edimleri kolaylaştırıp basitleştirirken, bir yandan da yerli uygarlıkların gerçek bir yıkılışına yol açabileceğini gözler önüne sermişti. Lauriston Sharp'ın incelediği Kuzey Avusturyalı Yir Yoront'lar, madenden yapılmış araçları benimsemekle, taş balta bulundurma, kullanma ve başkasına bırakmaya dayanan ekonomik, toplumsal ve dinî kurumlarının tümünü yitirmişlerdir. Daha gelişmiş araçların kullanılması toplumsal örgenin çökmesi, topluluğun çözülmesi sonucunu doğurmuştur. Ama eskimiş ya da bozulmuş araçlar biçimi altında, kimi zaman da betimlenmesi bile yapılamayacak döküntüler biçimi altında, savaşların, evlenmelerin, ticarî alış-

verişlerin yardımıyla, demir, insanlardan daha çabuk ve daha uzaklara gider.

Şöyle bir karşılaşmış bir uygarlığın yol açtığı bu uzaktan uzağa yıkımlar, yerli toplulukların gerçek bir özenisi biçiminde de çikabilir karşımıza. Stenner, bir süre önce, Avusturalya, Güney Amerika ya da başka yerlerde, başka etnologların da başına gelen, eski bir deneyini açıkladı. 1930 sıralarında, Avusturalya'nın uzak bir bölgesinde daha tümüyle vahşi durumda bulunan oymaklar yaşadığını haber almış, buraya geldiği zaman, eğreti bir takım Avrupalı ya da Çinli yerleşimleri bulmuştu. Bunlar bölgede elli yıldır birbirini izlemiş, yerli halkı darmadağın etmeyi başarmıştı. Yerliler göçebe olmuşlar, madenden araçlar, tütün, çay, şeker ve giysi ardında dolaşıp duruyorlardı. Söзде «vahşiler» içeri bölgelerin son topluluklarıydı, benzerlerinin ardından ön sınırlara gelmişler, toplumsal ve ahlâkî bakımdan yozlaşmışlardı. Girilmemiş bölgelerde ise kimsecikler kalmamıştı. (W. E. H. Stenner, «Durmugam, a Nangiomeri», Joseph B. Casagrande'in **In the Company of Man**'inde, s. 74 - 75).

II. GELİŞİME KARŞI DİRENCİN ÜÇ KAYNAĞI

Kültür kopukluklarının belirlediği, somut tarihî çerçeveleri tanımladıktan sonra, daha güvenli bir biçimde, gelişime karşı direncin derin nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışabiliriz.

Ama ilkin yerli kültürün, yetersiz bir biçimde de olsa, sanayi kültürünce sağlanan bir tür korunağa sığınmayı başardığı, olağanüstü denilebilecek durumlara özel bir yer ayırmak uygun olacak.

Bunların en ünlüsü, yarım yüzyıldan beri, köprü, gökdelen, v.b. gibi madenî yapıların kurulmasında en iyi uzman takımlarını sağlayan New York ili Iroquois'lerinin örneği. Bu yatkinlik, bir yandan selleri, uçurumları aşmalarındaki geleneksel alışkanlıkla, bir yandan da bu yerlilerin tehlikelerle dolu olan, saygınlık ve yüksek kazanç sağlayan —öte yandan zaman zaman yapılan ve belirli bir göçebelliği içeren— bu çalışma alanında belki, de eski akınların yerini tutan bir özellik bulmuş olmalarıyla açıklanabilir.

Böyle sürekli olmamakla birlikte, aynı oranda çarpıcı bir örnek de Kanada ve Alaska'nın kuzey batısında, kürk ticareti için acentalar kurulmasından sonra, plastik ve grafik sanatlarda görülen olağanüstü gelişim olmuştur. Artan boş zamanlar, demir araçların yayılması ve vurgunculuğa elverişli bir zenginlikle birleşince, şöyle böyle elli yıl süresince, gizli bir saygınlık savaşımı eğilimini kızdırmıştı, değerli nesnelere ele geçirilmesi, gösteriş aracı yapılması ve yok edilmesinin bu işte birinci derecede bir etkisi vardı. Kalıtsız kalan birçok soyluluk ünvanının bir «yeni zenginler» sınıfı için aç gözlülükle kapışılan bir toplumsal yükselme aracı durumuna gelmesine bakılırsa, Avrupa hastalıklarının yol açtığı nüfus azalımı da aynı yönde bir etkinlik gösteriyordu. Ama bu iki örnek ve bunlara ekleyebileceğimiz birkaçıyla ancak ilginç olguları belirtmiş oluyoruz.

Gelişime karşı direncin genel olarak üç derin nedeni bulunduğu anlaşılıyor. Birincisi, ilkel denilen toplumların çoğunun birliği değişime yeğ tutma eğilimleri; ikincisi, doğal güçlere karşı derin bir saygı; üçüncüsü ise tarihî bir oluşuma katılmaktan tikslenme.

A) Birlik istemi

İlkel denilen kimi toplumların gelişim ve sanayileşme karşısındaki dirençlerini açıklamak için, bunların yarışmacı olmama niteliğinden sık sık söz edilmiştir. Ama şurasını da belirtmek gerekir ki, gözlemcileri şaşırtmış olan edilgenlik ve ilgisizlik, başlangıçtan beri süregelen bir koşulun değil de yabancılarla ilişkiye girmenin yarattığı sarsıntının bir sonucu olabilir. Bununla birlikte, bu yarışma anlayışı yokluğunun çoğu kez dışardan gelen bir durumun ya da eski bir koşullanmanın sonucu olmaktan çok, insanın dünya ve benzerleriyle bağıntılarına ilişkin bir anlayışın karşılığı olan, bilinçli bir ilerlemenin sonucu olduğu konusunda ne kadar durulsa az. Batı dünyasında gördüklerimizden çok farklı tutumların ne derin biçimde köklenmiş olabileceğini, eğlenceli bir biçimde, çok yakın bir geçmişte, Yeni Gine'de, Gahuku - Kama'lar arasında yapılmış bir gözlem gösteriyor bize. Bu yerliler misyonerlerden futbol oynamayı öğrenmişlerdi, taraflardan birinin yengisini arayacak yerde, oyunları yenilgi ve yenilgiler birbirleriyle tam olarak denk-

leşinceye dek çoğaltıyorlardı. Oyun bizde olduğu gibi bir kazanan olduğu zaman değil, kimsenin kaybetmeyeceği kesinleştiği zaman sona eriyordu (Read, s. 429).

Başka toplumlarda, buna karşıt, ama aynı ölçüde gerçek yarışma anlayışına ters düşen gözlemler yapılacaktır: örneğin biri dirile-ri, biri ölüleri simgeleyen iki takım arasında yapılan ve birincilerin yengisiyle bitmesi gereken geleneksel oyunlarda.

Gene bu Gahuku - Kama'lar, Yeni Gine'de sık sık raslandığı gibi, siyasal sorumlulukları önder ile söylevci arasında paylaşırlar. Söylevcinin görevi, uzlaşmazlıkları açık ve sataşkan bir biçimde ortaya atmaktır. Önderse, tam tersine, yatıştırmak, barış sağlamak, orta çözümleri bulmak için araya girer. «İlkel» denilen toplumların hemen hemen tümünde, toplumsal bağlılık ve anlaşma her türlü yeniliğe yeğ tutulduğundan, çoğunluğun oyuyla alınmış bir kararın tasarlanmaz olması bu bakımdan çarpıcıdır. Burada kararlar ancak oybirliğiyle alınır. Hattâ, dünyanın birçok bölgelerinde saptandığı gibi, kararlardan önce yalancık-tan savaşlar yapılarak eski kavgalar çözüme bağlanır. Oylama ancak dinginleşip yenilenmiş topluluk vazgeçilmez bir oybirliğinin koşullarını gerçekleştirdikten sonra yapılır.

B) Doğa saygısı

Gelişim karşısındaki kimi direnmeler de birçok ilkel toplumların doğa ile kültür arasındaki bağıntıyı düşünme biçimleriyle açıklanabilir. Gerçekten de, bu görüş doğa karşısında kültürün koşulsuz önceliğini içerir. Hiç şüphesiz, iki evren arasındaki kopukluk her yerde benimsenmiştir ve, ne kadar alçak gönüllü olursa olsun, bulunup kullanılmaları insanı hayvandan ayıran sanatlara değer vermeyen hiçbir toplum yoktur. Bununla birlikte, «ilkel» denilen toplumlarda, doğa kavramı her zaman bulanık bir nitelik taşır: doğa ön-kültürdür, aynı zamanda da alt-kültürdür, ama üzerinde insanoğlunun atalar, ruhlar ve tanrılarla bağıntıya geçmeyi umabileceği alandır her şeyden önce. Öyleyse doğa kavramında «doğüstü»nün de yeri vardır ve bu «doğüstü», doğanın üstünde olan kültürün de üstündedir.

Bu koşullar altında, işin özü, yani insan ile doğüstü dünya arasındaki ilişkiler söz konusu olur olmaz, tekniklerin, işlenmiş mal-

ların yerli düşüncesinde bir tür değer azalmasına uğramasına şaşmamak gerekir. Gerek antik çağlarda, gerek Batı folklorunda ve çağdaş yerli toplumlarda, tören ve âyinlerin türlü evrelerinde, bölgede işlenip yapılmış ya da kullanıma yeni girmiş nesnelere ya saklanması birçok örnek gösterebiliriz. Kilise büyüklerinin ve İslam'ın faizle borç vermeyi yasaklamasında da görüldüğü gibi, burada, şu ya da bu yasağın açık amacının çok ötesinde, davranışlara yön veren «araçsallık» diye adlandırabileceğimiz şeye karşı çok derin bir direnç var.

Taşınmaz mal alım satımına karşı tiksintiyi de ekonomik düzenin ya da toprak ortaklığının dolaysız bir sonucu olarak yorumlamaktan çok, bu açıdan yorumlamak uygun olur. Örneğin Birleşik Devletler'deki topu topu yirmi, otuz aileden oluşan, yoksul yerli toplulukları, birkaç yüz bin, kimi zaman da birkaç milyon dolar tutarında ödenceleri kapsayan kamulaştırmalar karşısında direniyorlarsa, ilgililerin söyledikleri gibi, belli bir toprağı vazgeçemeyecekleri, başka bir şeyle değiştiremeyecekleri bir «ana» olarak gördükleri içindir. Bu akıl yürütmenin daha ileri götürüldüğü durumlar da var: komşularının (örneğin Iroquois'ların) tarım tekniklerini çok iyi bilen, ama, «toprak anayı yaralama»nın yasak olması nedeniyle, ekime çok elverişli olan temel besinlerini (yaban pirincini) elde etmek için bu teknikleri uygulamaya yanaşmayan, yabancı tohum toplayıcı topluluklar görülmüştür (Büyük Göller bölgesinde Menomini'ler). Böyle durumlarda, kültür karşısında doğaya tanınan öncelik sözkonusudur. Bunu geçmişte bizim uygarlığımız da yaşamıştır, kimi kuşku ve buhran dönemlerinde gene yüzeye çıktığı da olur, ama «ilkel» denilen toplumlarda, çok sağlam biçimde köklenmiş bir inanç ve yaşayış sistemi olarak karşımıza çıkar.

Cinselliğe göre iş bölümünün teorik temelini de aynı karşıtlık oluşturur. Toplumları kendi aralarında karşılaştırdığımız zaman bu iş bölümü ne denli değişken görünürse görünsün, değişik biçimlerde yorumlanan ve uygulamaları şurda burda farklılık gösteren, değişmez öğeleri içerir. Böylece, **doğa/kültür** karşıtlığı ile **kadın/erkek** karşıtlığı arasındaki benzeşiklik gereği, doğa düzleminde olduğu düşünülen (bahçıvanlık gibi) ya da kişiyi do-

ğal ürün ya da nesnelere doğrudan ilişkiye geçiren (elle biçimlendirilen çökmekçilik, dokuma ve örme) işler kadınlara ayrılmıştır, oysa erkek aynı türden çalışmalara yapımı belirli bir karmaşıklığa ulaşan (ve toplumlara göre değişen) araç, makinalar biçiminde kültürün araya girmesi gerektiği zaman girer.

C) Tarihin yadsınması

Bu çifte açıdan bakılınca, «tarihsiz» toplumlar sorununu ortaya atmanın ne denli boş olduğu seziliyor. Sorun «ilkel» denilen toplumların bizim anladığımız anlamda bir tarihleri olup olmadığını bilmek değil. Bütün ötekiler gibi bu toplumlar da zamanın içindedirler, ama, bizim toplumlarımızda görülenin tersine, tarihe yan çizer, tarihi bir oluşuma benzebilecek şeyi kısırlaştırmaya çalışırlar. Güney Afrika'da yaşayan Lovedu'lerin bir atasözünün özlemli ve anlamlı bir biçimde belirttiği gibi, hiç kimse anasının karnına dönemeyeceğine göre, en iyisi eve dönmektir...

Bizim Batılı toplumlarımız değişmek için yapılmış, yapılarının ve örgütlenmelerinin ilkesi bu. «İlkel» denilen toplumlarsa, her şeyden önce üyelerince hep aynı kalacak biçimde tasarlandıkları için böyle görünür bize. Dışa açılışları sınırlıdır. Bizim «hemşerilik anlayışı» diye adlandırabileceğimiz şey, onlarda ağır basar. Yabancı, yakın komşu da olsa, pis ve kaba sayılır; çoğu kez insan niteliği bile yadsınır. Buna karşılık, toplumun iç yapısının daha sıkı bir örgüsü, bizim karmaşık uygarlıklarımızda olduğundan daha zengin bir dekoru vardır. Hiçbir şey raslantıya bırakılmamıştır burada, her şey için bir yer bulunması ve her şeyin yerinde durması ilkesi, bütün ahlakî ve toplumsal hayatı belirler. Aynı zamanda, çok düşük bir teknik ve ekonomi düzeyinde bulunan toplumların nasıl bir rahatlık ve bütünlük duyabileceklerini ve her birinin üyelerine yaşama çabasına değen tek hayatı sunduğu inancını taşıyabileceklerini de gösterir. Belki böylece mutluluk da veriyordur onlara. Ama bu mutluluk tam olmak istediği için, her biçim zorunlu olarak başka biçimlerden ayrılıyor ve olguda olmasa bile yasadaki geçerlik buluyor.*

* Anthropologie Structurale-II.